

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ *κατά* ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 65155/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

12 Ιουλίου 2011

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Θανοπούλου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Anatoly Kovler,

Peer Lorenzen,

Γεώργιο Νικολάου,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λινό-Αλέξανδρο Σισιλιάνο, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 21 Ιουνίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 65155/09) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μία υπήκοο του Κράτους αυτού, την κυρία Σπυριδούλα Θανοπούλου («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 16 Νοεμβρίου 2009 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Χ. Πουλάκο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ειδικότερα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1.

4. Στις 8 Μαρτίου 2009, η αντιπρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 1 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον ότι το τμήμα θα αποφαινόταν συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Η προσφεύγουσα έχει γεννηθεί το 1935 και κατοικεί στο Σύδνεϋ, στην Αυστραλία.

6. Η προσφεύγουσα ήταν ιδιοκτήτρια ενός οικοπέδου 2.400 τ.μ. κείμενου στη Νέα Πεντέλη, πλησίον της Αθήνας.

7. Με απόφαση της 26^{ης} Ιανουαρίου 1956, ο δήμος Νέας Πεντέλης χαρακτήρισε το εν λόγω οικόπεδο «πράσινη ζώνη» και αποφάσισε την απαλλοτρίωσή του χωρίς την καταβολή αποζημίωσης.

8. Το 1970, η προσφεύγουσα, η οποία υποστηρίζει ότι αντιμετώπιζε προβλήματα διαβίωσης, μετανάστευσε στην Αυστραλία.

9. Στις 17 Ιουλίου 1992, ο νομάρχης Ανατολικής Αττικής χαρακτήρισε εκ νέου το εν λόγω οικόπεδο ως μέρος μίας «πράσινης ζώνης» και αποφάσισε την επιβολή νέας απαλλοτρίωσης.

10. Με προεδρικό διάταγμα της 9^{ης} Αυγούστου 1995, το επίδικο οικόπεδο εντάχθηκε στο πεδίο εφαρμογής του νόμου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος του ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου. Ο νόμος αυτός είχε εφαρμογή μόνο επί εκτάσεων χαρακτηρισμένων ως «πράσινη ζώνη», που δεν ανήκαν σε ιδιώτες, και επέβαλε περιορισμούς στη δόμηση, την πραγματοποίηση εργασιών και στη χρήση των ακινήτων.

11. Στις 22 Ιουνίου 1998, σε απάντηση αιτήματος της προσφεύγουσας προς το δήμο Νέας Πεντέλης να άρει την απαλλοτρίωση του 1956 λόγω μη καταβολής αποζημίωσης, ο εν λόγω δήμος απάντησε, με επιστολή απευθυνόμενη στην προσφεύγουσα και στο νομάρχη Ανατολικής Αττικής, ότι είχε ψηφίσει κατά της άρσης της απαλλοτρίωσης διότι σχεδίαζε να κτίσει επί του οικοπέδου αυτού ένα σχολείο, ένα γυμναστήριο και ένα πολιτιστικό κέντρο. Ανέφερε επίσης ότι σκόπευε να αποζημιώσει την προσφεύγουσα.

12. Στις 14 Οκτωβρίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών αίτηση ακύρωσης της σιωπηρής άρνησης της διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση.

13. Με απόφαση της 27^{ης} Νοεμβρίου 2001, το εφετείο δικαίωσε την προσφεύγουσα. Σημείωσε ότι είχε παρέλθει μία περίοδος σαράντα δύο ετών

χωρίς η διοίκηση να προβεί στον καθορισμό της αποζημίωσης, καθ' υπέρβαση της λογικής προθεσμίας για την πραγματοποίηση της απαλλοτρίωσης. Έκρινε έτσι άκυρη τη σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση.

14. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2001, το υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ζήτησε από το δήμο Πεντέλης να επιλέξει μεταξύ της άρσης της απαλλοτρίωσης του 1956 και της καταβολής αποζημίωσης στην προσφεύγουσα. Στις 30 Νοεμβρίου 2001, ο δήμος απάντησε ότι δεν σκόπευε να άρει την απαλλοτρίωση και ότι εκτιμούσε σε 168 εκατομμύρια δραχμές την αποζημίωση που έπρεπε να καταβληθεί στην προσφεύγουσα.

15. Στις 2 Απριλίου 2003, ο δήμος Νέας Πεντέλης αποφάσισε να επιβάλει εκ νέου απαλλοτρίωση επί του οικοπέδου της προσφεύγουσας, παρά την απόφαση του εφετείου στην οποία εξάλλου αναφερόταν στην απόφασή του. Ενημέρωσε σχετικά την προσφεύγουσα και την Περιφέρεια στις 18 Απριλίου 2003.

16. Τον Φεβρουάριο του 2004, η προσφεύγουσα, αντιμέτωπη με την άρνηση του δήμου να συμμορφωθεί με την απόφαση του εφετείου, απευθύνθηκε στο υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το οποίο την ενημέρωσε με τη σειρά του ότι το οικόπεδό της ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του διατάγματος της 9^{ης} Αυγούστου 1995 και ότι ως εκ τούτου δεν μπορούσε να γίνει άρση της απαλλοτρίωσης.

17. Στις 19 Μαρτίου 2004, η προσφεύγουσα απηύθυνε επιστολή στο υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων προκειμένου αυτό να προβεί στην άρση της απαλλοτρίωσης. Απηύθυνε ομοίως επιστολή στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το οποίο, με έγγραφο που απέστειλε στο υπουργείο στις 19 Απριλίου 2004, υπογράμμισε ότι η απόφαση του εφετείου γεννούσε νομική υποχρέωση της διοίκησης και ότι έπρεπε να εκτελεστεί.

18. Στις 30 Ιουνίου 2004, η προσφεύγουσα κατέθεσε αίτημα αποζημίωσης στο υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, στηριζόμενη στο άρθρο 22 του νόμου 1650/1986 που είχε εφαρμογή και επί προσώπων που θίγονταν από το διάταγμα της 9^{ης} Αυγούστου 1995. Εν τούτοις, το υπουργείο δεν της έδωσε καμία απάντηση.

19. Στις 28 Ιουλίου 2004, το υπουργείο Εσωτερικών απηύθυνε επιστολή στην Περιφέρεια Αττικής (στην οποία υπαγόταν ο δήμος Νέας Πεντέλης) υπογραμμίζοντας ότι η διοίκηση υποχρεούτο να συμμορφωθεί προς τις δικαστικές αποφάσεις, ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να αποζημιωθεί δυνάμει του άρθρου 22 του νόμου 1650/1986 ή να λάβει σε αντάλλαγμα ένα οικοπέδο ίσης αξίας εντός του ίδιου τομέα και ότι ο δήμος Νέας Πεντέλης έπρεπε να υποδείξει το ποσό της αποζημίωσης και τον τρόπο καταβολής αυτής.

20. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2004, η προσφεύγουσα κάλεσε το υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων να άρει την απαλλοτρίωση που είχε επιβληθεί στις 17 Ιουλίου 1992 από το νομάρχη Ανατολικής Αττικής.

21. Καθώς δεν έλαβε απάντηση εντός διαστήματος τριών μηνών, η προσφεύγουσα προσέφυγε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών.

22. Στις 31 Οκτωβρίου 2005, το Διοικητικό Πρωτοδικείο ακύρωσε τη σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση. Παρέπεμψε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας το ζήτημα της άρσης των περιορισμών στη χρήση και στη δόμηση που είχαν επιβληθεί επί του οικοπέδου δυνάμει του προεδρικού διατάγματος της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1995.

23. Με απόφαση της 10^{ης} Ιουλίου 2009, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε την άρνηση της διοίκησης να άρει τους προαναφερόμενους περιορισμούς. Έκρινε ότι από τις διατάξεις του διατάγματος προέκυπτε ότι το επίδικο οικόπεδο είχε ενταχθεί στην αυστηρότερη ζώνη προστασίας, όχι για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος αλλά λόγω του χαρακτηρισμού του, με νομαρχιακή απόφαση της 17^{ης} Ιουλίου 1992, ως «πράσινης ζώνης». Παρέπεμψε την υπόθεση στη διοίκηση προκειμένου αυτή να επιλύσει με αιτιολογημένο τρόπο το ζήτημα αν το οικόπεδο έπρεπε να διατηρηθεί εντός της ζώνης αυστηρής προστασίας για την προστασία του περιβάλλοντος και, σε τέτοια περίπτωση, να καταβάλει στην προσφεύγουσα αποζημίωση στη βάση του άρθρου 22 του νόμου 1650/1986 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Σε αντίθετη περίπτωση, η διοίκηση έπρεπε να αποσύρει το οικόπεδο από αυτή τη ζώνη.

24. Η προσφεύγουσα έλαβε αντίγραφο της απόφασης στις 30 Ιουλίου 2009 το οποίο και κοινοποίησε την ίδια ημέρα στο υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

25. Στις 31 Ιουλίου 2009, το υπουργείο, παραλαμβάνοντας το αντίγραφο της απόφασης, κάλεσε τον δικηγόρο της προσφεύγουσας και το δήμο Νέας Πεντέλης να υποβάλουν απόσπασμα πολεοδομικού σχεδίου και τοπογραφικό σχέδιο καθώς και τους τίτλους κυριότητας του εν λόγω οικοπέδου. Καλούσε επίσης το δήμο να του γνωρίσει αν σκόπευε ή ήταν σε θέση να αποζημιώσει την προσφεύγουσα ή αν το οικόπεδο έπρεπε να συνεχίσει να θεωρείται ότι ανήκει στις εκτάσεις του Δημοσίου.

26. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα κάλεσε το υπουργείο να αποσύρει το οικόπεδο από τη ζώνη προστασίας και να ενεργήσει ώστε να μπορέσει αυτή να λάβει οικοδομική άδεια σύμφωνα με τους όρους που ίσχυαν στην περιοχή.

27. Στις 8 Ιουνίου 2010, το υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (πρώην υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων) ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, λαμβανομένων υπόψη των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων περί άρσης του βάρους που βάρυνε την ιδιοκτησία αυτής, σχεδίαζε να εξετάσει και να τροποποιήσει το σχέδιο πόλεως ώστε το οικόπεδο να καταστεί οικοδομήσιμο. Εν τούτοις, υπογράμμιζε ότι πριν από οποιαδήποτε τροποποίηση, έπρεπε υποχρεωτικά να εκπονηθεί υδρολογική μελέτη και μελέτη οριοθέτησης ενός ρυακιού το οποίο διέσχιζε το οικόπεδο της προσφεύγουσας, με έξοδα της ίδιας. Η υδρολογική μελέτη έπρεπε να εγκριθεί από το νομάρχη Ανατολικής Αττικής, μετά από έγγραφη πρόταση του δημοτικού συμβουλίου Νέας Πεντέλης.

28. Η προσφεύγουσα προσέλαβε μηχανικό προκειμένου να εκπονήσει την εν λόγω μελέτη.

29. Εν τούτοις, τρεις φορές εντός του 2010, το δημοτικό συμβούλιο Νέας Πεντέλης αποφάσισε ότι το οικόπεδο της προσφεύγουσας έπρεπε να διατηρηθεί εντός της «πράσινης ζώνης» και ότι δεν έπρεπε να γίνει άρση της απαλλοτρίωσης.

30. Συγχρόνως, στις 12 Οκτωβρίου 2009, μία άλλη υπηρεσία του υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής έκρινε, από

την πλευρά της, ότι το οικόπεδο της προσφεύγουσας έπρεπε να διατηρηθεί εντός της «πράσινης ζώνης» και ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να αποζημιωθεί.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

31. Το άρθρο 22 § 1 του νόμου 1650/1986 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος προβλέπει:

«Αν οι επιβαλλόμενοι κατά τα προηγούμενα άρθρα του παρόντος κεφαλαίου όροι, περιορισμοί και απαγορεύσεις είναι εξαιρετικά επαχθείς, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται υπέρμετρα η άσκηση των εξουσιών που απορρέουν από την κυριότητα, (...) το Δημόσιο, ύστερα από αίτηση των θιγόμενων, μπορεί, κατά το μέτρο του δυνατού, να αποδεχθεί είτε την ανταλλαγή των ιδιωτικών εκτάσεων με εκτάσεις του Δημοσίου είτε την παραχώρηση κατά χρήση στους θιγομένους δημόσιων εκτάσεων σε παραπλήσιες περιοχές για ανάλογη χρήση ή εκμετάλλευση είτε την καταβολή εφάπαξ ή περιοδικής αποζημίωσης, για το προσδιορισμό της οποίας λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη χρήση της ιδιωτικής έκτασης (...)»

32. Πρέπει ομοίως να ληφθούν υπόψη, εν προκειμένω, οι ακόλουθες διατάξεις του Εισαγωγικού Νόμου του αστικού κώδικα:

Άρθρο 105

«Ενεκα παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του δημοσίου κατά την ενάσκηση της σε αυτούς ανατεθειμένης δημοσίας εξουσίας, το δημόσιον ενέχεται εις αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη εγένετο κατά παράβαση διατάξεως κειμένης χάριν του γενικού συμφέροντος. Μετά του δημοσίου ενέχεται εις ολόκληρο και το υπαίτιο πρόσωπον, επιφυλασσομένων των περι ευθύνης υπουργών ειδικών διατάξεων.»

Άρθρο 106

«Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων, των κοινοτήτων ή των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους.»

Άρθρο 19 του νόμου 1868/1989

«Η αγωγή αποζημίωσης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων είναι ανεξάρτητο ένδικο βοήθημα σε σχέση με την προσφυγή, την αίτηση ακύρωσης ή άλλα ένδικα βοηθήματα κατά της διοικητικής πράξης ή παράλειψης από την οποία απορρέει η αξίωση προς αποζημίωση (...)»

33. Με το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα θεσπίζεται η έννοια της ειδικής επιζήμιας πράξεως δημοσίου δικαίου, από την οποία γεννάται εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου. Η ευθύνη αυτή προκύπτει από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις οι οποίες προξένησαν υλική ή ηθική βλάβη στον διοικούμενο. Οι πράξεις αυτές δύνανται να είναι, όχι μόνον πράξεις νομικής φύσεως, αλλά και υλικές ενέργειες της διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένων των κατ' αρχήν μη εκτελεστών πράξεων (Κυριακόπουλος, *Αστικός Κώδικας – Σχόλια*, άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, αριθ. 23, Φίλιος, *Δίκαιο των Συμβάσεων*, ειδικό μέρος, τόμος 6, ευθύνη από αξιόποινη πράξη 1977, παρ. 48 Β 112, Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Διοικητικό Δίκαιο*, 3η έκδοση, παρ. 217).

34. Σύμφωνα με το άρθρο 19 του ν. 1868/1989, η αγωγή αποζημίωσης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων συνιστά αυτοτελές ένδικο μέσο εν σχέσει προς την αίτηση ακύρωσης ή οποιαδήποτε άλλη προσφυγή κατά της διοικητικής πράξης ή της παράλειψης, από την οποία ενδέχεται να απορρέει υποχρέωση αποζημίωσης. Δύναται, επομένως, να ασκείται αυτοτελώς, τη δε άσκηση της αγωγής αποζημίωσης επιλέγει ο ενδιαφερόμενος. Αφού η παράνομη φύση της πράξης ή της παράλειψης είναι μία από τις προϋποθέσεις παραδεκτού της αγωγής αποζημίωσης, το διοικητικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής αυτού του είδους, εξετάζει επίσης τη νομιμότητα της εν λόγω διοικητικής πράξης ή

παράλειψης, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή δεν έχει ήδη εξετασθεί τελεσίδικα στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας.

35. Υφίσταται μία ευρύτατη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων όσον αφορά την αγωγή αποζημίωσης. Κατά τη νομολογία αυτή, εάν ένα οικόπεδο το οποίο προορίζεται για την κατασκευή έργου δημόσιας ωφελείας, παραμένει δεσμευμένο για μία μακρά χρονική περίοδο χωρίς η Διοίκηση να προβαίνει στην επίσημη απαλλοτρίωσή του έναντι αποζημίωσης, ο κύριος του οικοπέδου δύναται να αιτηθεί την αποδέσμευση του ακινήτου του και να ζητήσει αποζημίωση για τη ζημία την οποία υπέστη (βλ., π.χ., την απόφαση 2839/1991 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης). Ομοίως, εάν η Διοίκηση δεσμεύει ένα οικόπεδο πέραν της ευλόγου προθεσμίας, ο ζημιούμενος ιδιοκτήτης δύναται να ζητήσει αποζημίωση για τη ζημία την οποία υφίσταται λόγω της παράνομης δέσμευσης του ακινήτου του και της αποστέρησης της χρήσης αυτού (βλ., π.χ., την απόφαση 104/2003 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Καλαμάτας). Τέλος, εάν η διοίκηση καταλαμβάνει παρανόμως ένα οικόπεδο, ο κύριος του οικοπέδου δύναται να ζητήσει, πέραν της απόδοσης του ακινήτου του, αποζημίωση λόγω αποστέρησης της χρήσης του οικοπέδου του (βλ., π.χ., την απόφαση 35/2004 του Πρωτοδικείου Ρόδου).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

36. Στην προσφυγή της, υπό τον τίτλο «έκθεση των επικαλούμενων παραβιάσεων», η προσφεύγουσα επικαλείται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, διότι η περιουσία της δεσμεύτηκε για περίοδο μεγαλύτερη των πενήντα ετών χωρίς να καταβληθεί αποζημίωση.

37. Όντας ειδικό στο νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης (*Gatt κατά Μάλτας*, αριθ. 28221/08, § 19, 27 Ιουλίου 2010, *Jusic κατά Ελβετίας*, αριθ. 4691/06, § 99, 2 Δεκεμβρίου 2010), το Δικαστήριο εκτιμά ότι η παρούσα υπόθεση θέτει κυρίως ένα πρόβλημα άρνησης των αρχών να συμμορφωθούν προς τις δικαστικές αποφάσεις, αφενός εκείνης της 27^{ης} Νοεμβρίου 2001, αφετέρου εκείνων του

διοικητικού πρωτοδικείου με ημερομηνία 13 Οκτωβρίου 2005 και του Συμβουλίου της Επικρατείας με ημερομηνία 10 Ιουλίου 2009, όλες ευνοϊκές για την προσφεύγουσα. Θα εξετάσει ως εκ τούτου το εν λόγω ζήτημα υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

38. Στο μέτρο που η προσφεύγουσα προτίθεται ομοίως να παραπονεθεί, στο πεδίο του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, για το γεγονός ότι δεν έλαβε καμία αποζημίωση για τη δέσμευση της ιδιοκτησίας της η οποία διήρκεσε για μία μακρά περίοδο που συνεχίζει ακόμα, το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι, αν και οι αποφάσεις του 2001 και 2005 βρίσκονται εκτός της εξαμήνης προθεσμίας, θα πρέπει εν τούτοις να ληφθούν υπόψη για την αξιολόγηση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται επί του παρόντος η προσφεύγουσα. Πρέπει ωστόσο να παρατηρήσει ότι η προσφεύγουσα είχε στη διάθεσή της και διαθέτει ακόμη, επί αυτού, ένα ένδικο μέσο (μέσω των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του αστικού κώδικα) για να αξιώσει αποζημίωση λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας της (βλέπε, ιδίως, *Παναγιώτης Γκίκας και Γιώργος Γκίκας κατά Ελλάδας*, αριθ. 26914/07, § 46, 2 Απριλίου 2009, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 11325/06, 10 Απριλίου 2007), ένδικο μέσο το οποίο δεν χρησιμοποίησε. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 § 1 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΜΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

39. Η προσφεύγουσα παραπονείται για την άρνηση των αρχών να συμμορφωθούν προς τις δικαστικές αποφάσεις που αφορούσαν την απαλλοτρίωση του οικοπέδου της, και ιδίως προς την από 10 Ιουλίου 2009 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

40. Το εφαρμοστέο τμήμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση

(...)επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

41. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

42. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, κατόπιν μίας διοικητικής πράξης ή δικαστικής απόφασης που επικυρώνει την άρση μίας απαλλοτρίωσης, η διοίκηση πρέπει να τροποποιήσει το πολεοδομικό σχέδιο. Μόνο με τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης το οικοπέδο δεν καθίσταται οικοδομήσιμο, αλλά παραμένει, έως το πέρας της διοικητικής διαδικασίας, σε εκκρεμότητα από πολεοδομικής απόψεως. Η διοίκηση πρέπει να κρίνει αν το οικοπέδο πρέπει να παραμείνει εκτός πολεοδομικού σχεδίου, ή να δεσμευτεί εκ νέου με την επιβολή νέας απαλλοτρίωσης και την καταβολή αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη, ή να καταστεί οικοδομήσιμο.

43. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι εν προκειμένω το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε τη σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να άρει τα βάρη επί του επίδικου οικοπέδου και παρέπεμψε την υπόθεση στη διοίκηση προκειμένου αυτή να αποφανθεί, με αιτιολογημένο τρόπο και αφού ζυγίσει όλα τα σχετικά κριτήρια, επί του ζητήματος κατά πόσον υφίσταντο λόγοι προστασίας του περιβάλλοντος του ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου και επί του ζητήματος διατήρησης ή όχι του οικοπέδου εντός της ζώνης απαγόρευσης της δόμησης. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας καθαρογράφηκε στις 9 Νοεμβρίου 2009, είναι προφανές ότι η λογική προθεσμία που έχει στη διάθεσή της η διοίκηση για να συμμορφωθεί προς την εν λόγω απόφαση, αφού σταθμίσει όλους τους παράγοντες υπέρ της διατήρησης ή της άρσης

του χαρακτηρισμού του οικοπέδου ως τμήματος της «πράσινης ζώνης», δεν έχει ακόμα παρέλθει.

44. Η προσφεύγουσα ανταπαντά ότι η Κυβέρνηση αποσιωπεί την άρνηση των αρχών να συμμορφωθούν προς τις αποφάσεις της 27^{ης} Νοεμβρίου 2001 και 31^{ης} Οκτωβρίου 2005, οι οποίες κατέληξαν ότι έπρεπε να γίνει άρση της επίδικης απαλλοτριώσης. Αν η ιδιοκτησία της δεν είχε απαλλοτριωθεί και χαρακτηριστεί «πράσινη ζώνη», από το νομάρχη Ανατολικής Αττικής το 1992, ουδέποτε θα είχε υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του διατάγματος της 9^{ης} Αυγούστου 1995. Αποφεύγοντας να καταβάλουν άμεσα αποζημίωση στην προσφεύγουσα και υποβάλλοντάς την στις διατάξεις του προαναφερόμενου διατάγματος, οι αρχές απέτυχαν να καταστήσουν νόμιμη την απαλλοτρίωση του οικοπέδου της. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι κανένα οικόπεδο όμορο στο δικό της δεν εντάχθηκε στην «πράσινη ζώνη».

45. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν μάταιο, αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε το να παραμείνει μία οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου πρέπει να θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του πολίτη και η αποκατάσταση της νομιμότητας εμπεριέχουν την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση που έχει εκδοθεί από το ανώτερο εν προκειμένω διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλέπε *Hornsby κατά Ελλάδας*, απόφαση της 19^{ης} Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, § 40 και επ.).

46. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το οικόπεδο της προσφεύγουσας απαλλοτριώθηκε για πρώτη φορά το 1956, κατόπιν για δεύτερη φορά με απόφαση του νομάρχη Ανατολικής Αττικής με ημερομηνία 17 Ιουλίου 1992, και, τέλος, με διάταγμα της 9^{ης} Αυγούστου 1995 που το ενέτασσε στο πεδίο εφαρμογής του νόμου για την προστασία του περιβάλλοντος ως «πράσινη ζώνη». Καθώς η διοίκηση αρνιόταν να άρει τα βάρη που βάρυναν την ιδιοκτησία της προσφεύγουσας και δεν της καταβλήθηκε καμία αποζημίωση, αυτή προσέφυγε ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων

προκειμένου να επιτύχει την άρση της απαλλοτρίωσης. Τα δικαστήρια αυτά εξέδωσαν τρεις αποφάσεις, ευνοϊκές για την προσφεύγουσα, στις 27 Νοεμβρίου 2001, 31 Οκτωβρίου 2005 και 10 Ιουλίου 2009.

47. Ωστόσο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι έως σήμερα, οι αρμόδιες αρχές δεν προέβησαν ούτε σε άρση της απαλλοτρίωσης, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των διοικητικών δικαστηρίων, ούτε σε αποζημίωση της προσφεύγουσας.

48. Τούτο ισχύει για την πρώτη απόφαση του διοικητικού εφετείου με ημερομηνία 27 Νοεμβρίου 2001: στις 30 Νοεμβρίου 2001, ο δήμος Νέας Πεντέλης αρνήθηκε να άρει την απαλλοτρίωση και δεν κατέβαλε καμία αποζημίωση, ενώ είχε υπολογίσει το ποσό αυτής. Στις 2 Απριλίου 2003, επέβαλε νέα απαλλοτρίωση. Οι ενέργειες της προσφεύγουσας ενώπιον του υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, στις 19 Μαρτίου, 19 Απριλίου, 30 Ιουνίου και 13 Σεπτεμβρίου 2004 δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα. Κάθε ενέργεια προσέκρουσε στη ρητή ή σιωπηρή άρνηση των δημοτικών ή υπουργικών αρχών, παρά το γεγονός ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και το υπουργείο Εσωτερικών είχαν επιστήσει στην προσοχή τους στις 19 Απριλίου και 28 Ιουλίου 2004, και ότι υποχρεούνταν να συμμορφωθούν με την απόφαση του διοικητικού εφετείου.

49. Τούτο ομοίως ισχύει για τις αποφάσεις του διοικητικού πρωτοδικείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας με ημερομηνία 31 Οκτωβρίου 2005 και 10 Ιουλίου 2009: αν και το Συμβούλιο της Επικρατείας παρέπεμψε την υπόθεση στη διοίκηση προκειμένου αυτή να εξετάσει αν το επίδικο οικόπεδο έπρεπε να συνεχίσει να χαρακτηρίζεται «πράσινη ζώνη», η εμπλεκόμενη στην υπόθεση διοίκηση συνέχισε τις υπεκφυγές και έλαβε αντιφατικές αποφάσεις εντός του ίδιου υπουργείου.

50. Έτσι, αν και είναι αλήθεια ότι στις 8 Ιουνίου 2010 το υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, λαμβανομένων υπόψη των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων που ήταν το βάρος επί της ιδιοκτησίας της, προτίθετο να επανεξετάσει και να τροποποιήσει το πολεοδομικό σχέδιο προκειμένου το οικόπεδο να καταστεί οικοδομήσιμο, το εν λόγω υπουργείο έθεσε την προοπτική αυτή υπό τον όρο της εκπόνησης από την πλευρά της

ενδιαφερομένης μίας υδρολογικής μελέτης, η οποία δεν μπορούσε να εγκριθεί από το νομάρχη παρά μόνο κατόπιν έγγραφης πρότασης του δημοτικού συμβουλίου Νέας Πεντέλης. Ωστόσο, το τελευταίο δήλωσε κατά τη διάρκεια τριών διαδοχικών συνεδριάσεων ότι δε σχεδίαζε να άρει την απαλλοτρίωση. Επιπλέον, στις 12 Οκτωβρίου 2009, μία άλλη υπηρεσία του υπουργείου έκρινε, από την πλευρά της, ότι το οικόπεδο της προσφεύγουσας έπρεπε να διατηρηθεί εντός της «πράσινης ζώνης» και ότι αυτή έπρεπε να αποζημιωθεί.

51. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο αντιλαμβάνεται τη συμπεριφορά της διοίκησης ως μία απόπειρα αποφυγής εκτέλεσης μίας οριστικής απόφασης ή υπερβολικής καθυστέρησης στην εφαρμογή της. Εκτός του ότι η διοίκηση επέτυχε να μπλοκάρει επί σειρά ετών την εκτέλεση της από 27 Νοεμβρίου 2001 απόφασης του διοικητικού εφετείου, η βούληση της να συμμορφωθεί με εκείνη του Συμβουλίου της Επικρατείας ομοίως απουσιάζει, ακόμη κι αν η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το διάστημα που παρήλθε από την έκδοση αυτής δεν είναι τόσο μακρύ.

52. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα βασίμως υποστηρίζει ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν εντός λογικής προθεσμίας προς τις αποφάσεις των διοικητικών πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας, αποστερώντας κατ'αυτόν τον τρόπο το άρθρο 6 § 1 από οποιαδήποτε ουσιαστική συνέπεια.

53. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

54. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει

στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

55. Για υλική ζημία, η προσφεύγουσα αξιώνει 4.080.000 ευρώ ως αποζημίωση για την απαλλοτρίωση, συν ένα ποσό 1.354.078 ευρώ που αντιστοιχεί σε τόκους για τη μη καταβληθείσα αποζημίωση απαλλοτρίωσης από το 1992. Για ηθική βλάβη, ζητεί 1.000.000 ευρώ διότι, το 1970, αναγκάστηκε να μεταναστεύσει με την οικογένειά της στην Αυστραλία, κατόπιν της απώλειας του μοναδικού ακινήτου που διέθετε στην Ελλάδα.

56. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν υπέστη καμία υλική ζημία λόγω της καθυστέρησης της διοίκησης να συμμορφωθεί με μία δικαστική απόφαση. Ως προς την ηθική βλάβη, εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και αβάσιμο και ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

57. Το Δικαστήριο δε διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και απορρίπτει το αίτημα αυτό. Απεναντίας, θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στην προσφεύγουσα 12.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

58. Η προσφεύγουσα αξιώνει ομοίως 475.101,50 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και για εκείνα στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, εκ των οποίων 3.000 ευρώ για τα έξοδα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, 1.200 ευρώ για την αμοιβή του εμπειρογνώμονα που εκπόνησε την υδρολογική μελέτη, 901,50 ευρώ τα οποία κατέβαλε στο Κράτος ως φόρο ακίνητης περιουσίας και 15.000 ευρώ για τα εισιτήρια για το αεροπορικό ταξίδι από την Αυστραλία και τα έξοδα διαμονής στην Ελλάδα για εκείνη και την οικογένειά της προκειμένου να παραστεί στη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

59. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την πραγματικότητα και την αναγκαιότητα όλων των εξόδων που προβάλλει η προσφεύγουσα και υπογραμμίζει ότι το αιτούμενο ποσό για τα έξοδα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν έχει αιτιώδη συνάφεια με την επικαλούμενη παραβίαση.

60. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων δεν μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του παρά στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητα, η αναγκαιότητα και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας για έξοδα και δικαστική δαπάνη δε συνοδεύονται από τα αναγκαία δικαιολογητικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημά της.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

61. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσανυζόμενο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από τη μη εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία που η απόφαση καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 12.000 (δώδεκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσανζηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 12 Ιουλίου 2011, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren Nielsen
Γραμματέας

(υπογραφή)
Nina Vajić
Πρόεδρος